

ĮSAKYMAS
DĖL KONKURSIŅĖS DOKTORANTŪROS IR PODOKTORANTŪROS STAŽUOČIŲ
VYSTYMO STRATEGINIŲ NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

2023 m. sausio 10 d. Nr. V-4

Vilnius

Vadovaudamasis LR mokslo ir studijŲ įstatymu (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242), Mokslo doktorantŲros nuostatais (2020 gegužės 18 d. Nr. V-739), Valstybės finansuojamŲ doktorantŲros vietŲ paskirstymo konkurso būdu tvarkos aprašu (2022 m. gegužės 17 d. Nr. V-771), Valstybės finansuojamŲ doktorantŲros vietŲ paskirstymo būdu vykdymo reglamentu (2022 m. gegužės 30 d. Nr. V-325), LMT mokslo ir sklaidos projektŲ konkursinio finansavimo bendrosiomis taisyklėmis (2019 m. balandžio 4 d. Nr. V-176 (2022 m. gegužės 17 d. Nr. V-278)), VU mokslo doktorantŲros reglamentu (2017 m. spalio 24 d. Nr. S-2017-10-3), VDU kartu su Gamtos tyrimŲ centru, Inovatyvios medicinos centru realizuojamos biologijos mokslo krypties doktorantŲros reglamentu (2020 m. birželio 25 d. Nr. SEN-030), Valstybinio moksliniŲ tyrimŲ instituto Gamtos tyrimŲ centro (toliau – Centro) įstatais (2009 m. gruodžio 23 d. Nr. 1800), Centro mokslo darbuotojŲ ir tyrėjŲ akademinės etikos kodeksu (2022 m. gegužės 2 d. Nr. V-43) bei Centro Lyčių lygybės planu (2022 m. gegužės 2 d. Nr. V-43):

1. T v i r t i n u Centro DoktorantŲros ir podoktorantŲros stažuociŲ vystymo strateginius nuostatus (pridedama).
2. Šio įsakymo kontrolę pasilieku sau.

Direktorius

Sigitas Podėnas

Parengė
Direktoriaus pavaduotoja mokslui
Miglė Stančikaitė

**GAMTOS TYRIMŲ CENTRO
DOKTORANTŪROS IR PODOKTORANTŪROS STAŽUOČIŲ VYSTYMO
STRATEGINĖS NUOSTATOS**

BENDROJI DALIS

Visuomenės išsilavinimas ir aukštos jos narių kompetencijos yra esminiai bet kurios valstybės progresą užtikrinantys faktoriai. Mokslo ir švietimo vystymo prioritetai bei auganti bendradarbiavimo su mokslo bendruomene svarba deklaruojami visuose strateginiuose Lietuvos Respublikos vystymąsi ir jo raidos kryptis apibrėžiančiuose dokumentuose - 2021-2030 m Nacionaliniame pažangos plane (LR Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. Nr. 998), XVIII LR Vyriausybės programoje (2020 m. gruodžio 11 d. Nr. XIV-72), Švietimo mokslo ir sporto ministerijos mokslo plėtros programoje (2022 m. sausio 26 d. Nr. 67) ir kt. Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) 1.1 uždavinys „Stiprinti žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti“ yra tiesiogiai skirtas tobulinti trečiosios pakopos studijų, t.y. mokslo doktorantūros, organizacinę, teisinę ir finansinę bazę bei didinti šių studijų populiarumą visuomenėje. Įgyvendinus planuojamas priemones tikimasi ženkliai padidinti daktaro mokslo laipsnį turinčių visuomenės narių skaičių, pvz. naujų mokslų daktaro laipsnį apsigynusių asmenų skaičių tūkstančiui gyventojų padidės nuo 0,9 (2019 m) iki 1,5 (2030 m), o tyrėjų dalis aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuose išaugtų nuo 0,46% (2019 m.) iki 0,50% (2030 m.). Įvykdyti pokyčiai užtikrintų Lietuvos visuomenės kompetencijas aukšto lygio mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti.

Gamtos tyrimų centro (toliau – Centro) veiklą reglamentuojantys Centro Įstatai (2009 m. gruodžio 23 d. Nr. 1800) bei strateginis institucijos veiklos planas (2023 m. gruodžio 10d.), trečiosios pakopos mokslo doktorantūros studijas, taip pat ir finansuojamas konkursinio finansavimo pagrindu, apibrėžia kaip prioritetinę institucijos veiklos kryptį, prisidedančią prie inovacijomis ir žiniomis grindžiamos ekonomikos kūrimo, žinioms imlios visuomenės ugdymo. Centras aktyviai prisideda užtikrinant jaunųjų mokslininkų stažuotių po doktorantūros studijų sistemos plėtrą, leidžiančią kelti stažuotojų mokslinę kvalifikaciją. Trečiosios pakopos studijos bei podoktorantūros stažuotės Centre realizuojamos atsižvelgiant į veikiančią teisinę bazę: LR mokslo ir studijų įstatymą (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242), LR ŠMS ministro įsakymu patvirtintus Mokslo doktorantūros nuostatus (2020 gegužės 18 d. Nr. V-739), Lietuvos mokslo tarybos nuostatais (2022 m. balandžio 20 d. Nr. 375), Valstybės finansuojamų doktorantūros vietų paskirstymo konkurso būdu tvarkos aprašą (2022 m. gegužės 17 d. Nr. V-771), Valstybės finansuojamų doktorantūros vietų paskirstymo būdu vykdymo reglamentą (2022 m. gegužės 30 d. Nr. V-325), Lietuvos mokslo tarybos mokslo ir sklaidos projektų konkursinio finansavimo bendrąsias taisykles (2019 m. balandžio 4 d. Nr. V-176 (2022 m. gegužės 17 d. Nr. V-278), Vilniaus universiteto mokslo doktorantūros reglamentą (2017 m. spalio 24 d. Nr. S-2017-10-3), Vytauto Didžiojo universiteto kartu su Gamtos tyrimų centru, Inovatyvios medicinos centru biologijos mokslo krypties reglamentą (2020 m. birželio 25 d. Nr. SEN-030), Centro mokslo darbuotojų ir tyrėjų akademinės etikos kodeksą (2022 m. gegužės 2 d. Nr. V-43), Centro Lyčių lygybės planą (2022 m. gegužės 2 d. Nr. V-43).

Strateginės doktorantūros studijų ir podoktorantūros stažuoočių vystymo nuostatos (toliau – Nuostatai) įvardija šių veiklų vystymo prioritetus Centre. Centro strateginės nuostatos akcentuoja kompleksiškas institucijos bendruomenės pastangas siekiant užtikrinti sėkmingą doktorantūros studijų ir podoktorantūros stažuoočių organizavimą bei vykdymą institucijoje.

Doktorantūros studijos ir podoktorantūros stažuotės, vykdomos Centre, yra neatsiejama institucijos mokslinių tyrimų bei eksperimentinės plėtros (toliau - MTEP) dalis, būtina, užtikrinant Centro įstatuose numatytas veiklos tikslus ir realizuojamos atsižvelgiant į vykdomos veiklos kryptis. Doktorantūros ir podoktorantūros stažuoočių vykdymo strategines nuostatas apibūdinantis dokumentas charakterizuoja esamą šių veiklų būklę Centre, apibūrina prioritetingas minėtų veiklų vystymo bei akceleracijos kryptis, įvardija siektinus tikslus ir jų realizaciją užtikrinančius uždavinius bei taikytinas priemones, leisiančias, panaudojant egzistuojantį mokslinių tyrimų potencialą, plėtoti mokslu grįstas trečiosios pakopos studijų bei podoktorantūros stažuoočių veiklas ir prisidėti prie Lietuvai ir pasauliui aktualių iššūkių sprendimo.

STRATEGINIS NUOSTATŲ TIKSLAS

Užtikrinti sėkmingą mokslo doktorantūros studijų ir podoktorantūros stažuoočių plėtrą Centre, ruošiant aukščiausios kvalifikacijos tyrėjus bei sudarant sąlygas sėkmingai kelti kvalifikaciją mokslininkams podoktorantūros stažuoočių metu. Įvardintos veiklos būtinos stiprinant žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio mokslui vystyti bei mokslu grįstoms technologijoms, tame tarpe ir akcentuojančioms gamtosauginius bei tausojančios gamtonaudos prioritetus kurti.

MOKSLO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ IR PODOKTORANTŪROS STAŽUOČIŲ ORGANIZAVIMO IR FINANSAVIMO TVARKA CENTRE

Mokslo doktorantūros studijos Centre organizuojamos ir realizuojamos vadovaujantis Centro Įstatais (2009 m. gruodžio 23 d. Nr. 1800), Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymu (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242), Mokslo doktorantūros nuostatais (2020 m. gegužės 18 d. Nr. V-739), Vilniaus universiteto mokslo doktorantūros reglamentu (2017 m. spalio 24 d. Nr. S-2017-10-3), Vytauto Didžiojo universiteto kartu su Gamtos tyrimų centru, Inovatyvios medicinos centru biologijos mokslo krypties mokslo doktorantūros reglamentu (2020 m. birželio 25 d. Nr. SEN-030), Centro mokslo darbuotojų ir tyrėjų akademinės etikos kodeksu (2022 m. gegužės 2 d. Nr. V-43), Centro mokslo doktorantūros komisijų darbo reglamentu (2022 m. spalio 25 d. Nr. D-90), Doktorantūros studijoms vykdyti skiriamų lėšų Gamtos tyrimų centre paskirstymo tvarkos aprašu (2022 m. sausio 27 d. Nr. D-2), Centro lėšų valstybės finansuojamose doktorantūros studijų vietose studijuojančių doktorantų tyrimams ir mobilumui užtikrinti skyrimo ir panaudojimo tvarka (2022 m. sausio 27 d. Nr. D-4). Kokybinė mokslo doktorantūros studijų kontrolė užtikrinama vadovaujantis Gamtos tyrimų centro doktorantūros studijų kokybės užtikrinimo tvarkos aprašu (2022 m. spalio 17 d. Nr. D-85).

Podoktorantūros stažuoočių finansavimo konkursai organizuojami ir laimėti konkursai finansuojami LR biudžeto lėšomis vadovaujantis LR mokslo ir studijų įstatymu (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242), Lietuvos mokslo tarybos ekspertų ir jų veiklos bendrosiomis taisyklėmis (2018 m. sausio 29 d. Nr. V-42), Projektų ir jų ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašu (2018 m. sausio 29 d. Nr. V-43), Lietuvos mokslo tarybos mokslo ir sklaidos projektų konkursinio finansavimo bendrosiomis taisyklėmis (2019 m. balandžio 4 d. Nr. V-176; 2022 m. gegužės 17 d. Nr. V-278 redakcija).

Doktorantūros studijų finansavimas Lietuvoje vykdomas pagal tris veikiančius modelius:

- finansinis vykdomų doktorantūros studijų užtikrinimas yra realizuojamas skiriant lėšas iš LR biudžeto; skiriamų finansų ir, atitinkamai, studijų vietų skaičius siejamas su Centro MTEP veiklos rezultatais;
- Lietuvos mokslo tarybos vykdomas konkursinis doktorantūros studijų finansavimas;
- mokslo doktorantūros studijos finansuojamos atskirų konkursinių projektų, tiek nacionalinių tiek ir tarptautinių, lėšomis.

Podoktorantūros stažuočių finansavimas Lietuvoje vykdomas pagal du egzistuojančius modelius:

- Lietuvos mokslo tarybos vykdomas konkursinis podoktorantūros stažuočių finansavimas;
- podoktorantūros stažuotės finansuojamos nacionalinių ir tarptautinių konkursinių projektų lėšomis.

MOKSLO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ IR PODOKTORANTŪROS STAŽUOČIŲ SITUACIJOS CENTRE ANALIZĖ

Centre, bendradarbiaujant su VU, VDU ir KU, vykdomos penkių gamtos mokslų srities (N000) kryptių mokslo doktorantūros studijos – biologijos (N010), ekologijos ir aplinkotyros (N012), fizinės geografijos (N006), geologijos (N005) ir zoologijos (N014). Strateginiame Centro veiklos plane akcentuojama, jog aukščiausios kvalifikacijos mokslininkų ruošimas yra prioritetinga institucijos veiklos kryptis. Ne mažiau svarbi institucijos veiklos dalis yra siejama ir su podoktorantūros stažuočių realizacija, pritraukiant į Centrą perspektyvius jaunos Lietuvos ir užsienio šalių mokslininkus, kuriems vadovauti kvalifikuoti ir patyrę bei tarptautinėje mokslo erdvėje pripažinti Centro mokslininkai. Akivaizdu, jog siekiant užtikrinti šalies visuomenės ekonominę bei socialinę gerovę, konkurencingumą tiek Europos sąjungos, tiek ir pasaulio mastu, būtina ruošti aukštos kvalifikacijos mokslininkus, galinčius konkuruoti globalioje tyrimų erdvėje.

Atlikus doktorantūros studijų bei podoktorantūros stažuočių eigos Centre analizę išryškėjo tokie situaciją charakterizuojantys veiksniai:

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
Aukštas MTEP veiklų lygis institucijoje; Didelis aukščiausios kvalifikacijos vadovų skaičius; Gerai išvystyta eksperimentinė tyrimų infrastruktūra; Platus tarptautinių mokslinių ryšių tinklas; Pozityvi bendruomenės pozicija doktorantų ir stažuotojų atžvilgiu.	Nepakankamos potencialių doktorantūros ir podoktorantūros veiklų vadovų suinteresuotumas pritraukti studentus į instituciją; Menkas vadovų skatinimas viso proceso metu; Ribotos institucijos galimybės įtraukti studentus į papildomas MTEP veiklas juos įdarbinant studijų metu; Ribotos institucijos pastangos pristatant doktorantūros bei podoktorantūros veiklas visuomenei.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
Platus vykdomų aukšto lygio fundamentinių bei taikomųjų tyrimų spektras;	Demografinės krizės sąlygotas mažas studentų skaičius atitinkamose studijų programose; Nepakankamas bazinis finansavimas skiriamas doktorantams bei podoktorantūros studijų veikloms;

Unikali kompetencija šalies, o atskirose tyrimų kryptyse, ir regiono ar globaliu mastu; Trečiosios studijų pakopos bei podoktorantūros stažuočių vystymo tarptautiniu mastu galimybės bei patirtis; Nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu augantis susidomėjimas gamtos mokslais bei išryškėjantis panašios informacijos poreikis.	Dėl netobulos teisinės bazės nepakankamai užtikrinama doktorantų socialinė apsauga; Rezervuotas visuomenės požiūris į mokslinės karjeros perspektyvas; Menki valstybės institucijų prioritetai įdarbinant daktaro mokslo laipsnį turinčius pretendentes; Nekonkurencingas atlygis šalies ir tarptautinėje rinkoje; Ribotas šalies mokslo sistemos palankumas studijų tarptautiškumo plėtrai.
---	--

MOKSLO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ IR PODOKTORANTŪROS STAŽUOČIŲ VYSTYMO NUOSTATAI CENTRE

Vienas svarbiausių tolesnę šalies mokslo plėtrą užtikrinančių faktorių, akcentuojamų Centro strateginio planavimo dokumentuose, yra kvalifikuotų jaunų mokslininkų, dirbančių su moderniaisiais technologiniais sprendimais bei kuriančių naujas tyrimų metodikas, formuojančių modernias mokslo kryptis, aktyviai bei rezultatyviai dirbančių tarptautinėje mokslo erdvėje, ruošimas. Dalyvaudamas penkių doktorantūros studijų programų vykdyme bei podoktorantūros stažuočių procese Centras numato:

- **perspektyviausių kandidatų pritraukimą užtikrinant doktorantūros studijų bei podoktorantūros stažuočių patrauklumą Centre:**
 - skirti papildomus išteklius (finansinius, techninius, organizacinius) doktorantams bei stažuotojams tarptautinio lygio moksliniams tyrimams vykdyti;
 - užtikrinti galimybes doktorantams gauti įvairiapusę socialinę apsaugą juos įdarbinant MTEP veiklą vykdydami;
 - užtikrinti išsamią bei savalaikę organizacinę pagalbą studentams ir motyvuoti stažuotojams;
 - sudaryti sąlygas perspektyviausiems jauniems mokslininkams tęsti mokslinę karjerą Centre,
- **motyvuoti Centro mokslininkų dalyvavimą vykdant trečiosios pakopos studijas bei vystant podoktorantūros stažuočių veiklas:**
 - kelti Centro tyrėjų suinteresuotumą dalyvauti procese siūlant papildomas skatinimo formas bei būdus (finansinės išmokos, papildomi ištekliai tyrimams ir kt.),
- **plėsti tematinius bei tikslinius doktorantūros studijų bei podoktorantūros stažuočių prioritetus:**
 - formuoti naujas, aktualias ūkio raidai, doktorantūros kryptis bei formas;
 - vykdyti bendras su ūkio bei verslo institucijomis trečiosios pakopos studijas bei podoktorantūros stažuočių veiklas,
- **plėsti studijų proceso tarptautiškumą įtraukiant į studijų procesą užsienio šalių doktorantus ir podoktorantūros stažuotojus bei vadovus:**
 - akcentuoti užsienio šalių piliečių dalyvavimą doktorantūros bei podoktorantūros stažuočių procese vykdam tikslinius kandidatų kvietimus;
 - numatyti priemones ir būdus (finansinius, organizacinius ir kt.) užsienio šalių piliečių dalyvavimui studijų procese užtikrinti;
 - skatinti studentų mobilumą, palaikant aktyvų jų dalyvavimą tarptautinėse studijų programose ir schemose;

- formuoti prielaidas ir galimybes bendrų su užsienio mokslo centrais doktorantūros studijų programų kūrimui,
- **plėsti Centro veiklą, susijusią su doktorantūros studijomis bei podoktorantūros stažuotėmis, pristatymą informacinėse platformose:**
 - pristatyti išsamią informaciją apie skelbiamų doktorantūros studijų tematikas šalies ir užsienio informacinėse platformose;
 - aktyviai dalyvauti mokslo institucijų organizuojamuose renginiuose pristatant jų metu Centre egzistuojančias studijų galimybes bei prioritetus;
 - aktyviai pristatyti Centro vykdomas veiklas, tame tarpe ir susijusias su studijomis, viešojoje erdvėje;
 - organizuoti tikslinius susitikimus su įvairių šalies bei užsienio studijų centrų studentais -potencialiais doktorantais bei podoktorantūros stažuotojais,
- **skatinti socialinį dialogą su doktorantais ir podoktorantūros stažuotojais:**
 - skatinti socialinį dialogą su doktorantais ir stažuotojais įtraukiant juos į Centro bendruomenės organizacijas ir jų vykdomas veiklas, pvz. profsąjungoje ir Ankstyvos karjeros tyrėjų komitete.

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Nuostatos įsigalioja patvirtinus Centro direktoriaus įsakymu ir keičiamos Centro direktoriaus iniciatyva.